

~~Fremfærd~~

Guide

til at bruge værktøjskassen i arbejdet med
grønne eksperimenter på jeres bibliotek

...gennem samarbejde på tværs af roller og fagligheder

Introduktion til værktøjskassen

Denne værktøjskasse indeholder konkrete redskaber og enkle guides, der kan hjælpe jer som medarbejdere på biblioteker med at igangsætte initiativer og eksperimenter inden for den grønne omstilling. Formålet er at hjælpe jer godt i gang med tværfaglige samarbejder, der bidrager til den grønne omstilling på jeres bibliotek og i lokalmiljøet. Det kan både være borgerrettede indsatser som fx at opsætte en frøvæg, hvor borgere kan bytte blomsterfrø til haven, eller interne eksperimenter, hvor I undersøger, om I kan afskaffe engangsservice – hvad I igangsætter er op til jer!

Værktøjerne er udviklet så det kan tilpasses jeres lokale behov og anvendes, uanset hvor meget eller lidt I har arbejdet med grøn omstilling tidligere. Der er altså hjælp at hente i værktøjerne både til jer, der endnu ikke er kommet i gang, jer, der står med et problem, I gerne vil løse, og jer, der allerede har en idé, I vil teste af.

Vi håber, værktøjskassen gør det enkelt og nemt at gøre noget på den grønne dagsorden, og at I undervejs bruger hinandens forskellige interesser, erfaringer og viden til at komme i gang, og undervejs bliver motiveret til at gøre endnu mere.

God fornøjelse!

Introduktion	2
Læringer fra pilotprojekt	3
5 principper der guider jeres arbejde	5
Find jeres indgang til værktøjerne	6
Kom hurtigt i gang med vores quick-guide	9
Etablering af et godt tværfagligt samarbejde	10
#1 Tjekliste	12
#2 Refleksionskort	15
#3 Samtaleværktøj	17
Idégenerering	21
#4 "Hvordan kan vi..."-framework	23
#5 Inspiration og brainstorming	26
#6 Beslutningsmatrix	28
Igangsættelse og test af lokale eksperimenter	32
#7 Skabelon til handlingsplan	34
#8 Læringskort	36
#9 Evalueringsvindue	39

Værktøjskassen er udviklet på baggrund af erfaringer fra biblioteker

Denne værktøjskasse er bygget på erfaringer fra kompetenceforløbet 'Grøn omstilling og grønt medborgerskab', som er løbet af stablen i perioden januar 2025 til og med november 2025, med tre folkebiblioteker, der i forløbet har arbejdet med grøn omstilling og grønt medborgerskab som et pilotprojekt.

De medvirkende biblioteker er hhv. fra Brønderslev, Faaborg-Midtfyn og Ballerup. Stevns Bibliotekerne m.fl. har testet og givet feedback på værktøjskassen.

Projektet er initieret af Fremfærd; KL, HK Kommunal og DM, i samarbejde med konsulentbureauet Implement og IS IT A BIRD.

Vigtige læringer fra pilotprojektet:

Det er vigtigt at placere opgaver om grønne indsatser bredt i organisationen – når arbejdet ligger hos få/én medarbejder, mangler resten af kollegeme ejerskab og relation til grøn omstilling.

Ledelsesopbakning er afgørende – der er behov for interesse, prioritering og strategisk retning fra ledelsen for at sikre momentum og koordinering.

“

Vi gik ind i forløbet med mange spørgsmål og få svar – og kom ud med en fælles retning, konkrete prøvehandlinger og mod på at eksperimentere. Vi har lært, at grøn omstilling ikke kræver perfektion eller store strategier fra dag ét, men tålmodighed, tværfagligt fællesskab og opbakning. Når vi som bibliotek inviterer hele huset og borgerne med, og starter i det små, så er det slet ikke så farligt.

- Deltager fra medvirkende bibliotek i pilotprojekt

5 principper, der guider jeres arbejde med lokale eksperimenter

Sæt et mangfoldigt hold

Grøn omstilling er en fælles opgave. Derfor er samspillet mellem bibliotekets fagligheder afgørende for at skabe forandring. Sammensæt en arbejdsgruppe, hvor I får forskellige perspektiver bragt i spil. Fx kan I tænke over om I er et hold af kollegaer med forskellige arbejdsopgaver, alder, anciennitet mv.

Tilpas til jeres virkelighed

Tag afsæt i hvad der sker hos jer lokalt, jeres virkelighed, muligheder, engagement og ressourcer for at sikre at eksperimenternes udbytte bidrager med mest mulig værdi på netop jeres bibliotek.

Gå i gang!

Det kan være svært at komme i gang, men det hjælper at starte småt og tage et skridt ad gangen. Det I gør behøver ikke at være perfekt, det er bedre at gøre noget, end at gøre ingenting. Gå i gang der hvor I kan, og hvor der er gejst og motivation.

Brug dine kolleger

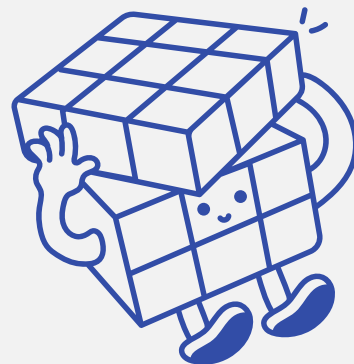
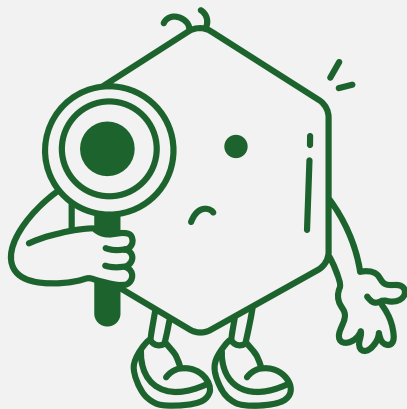
Test eksperimenter på jeres kolleger, før I tester på borgerne. Afprøv og test, og bed om feedback, for at finde ud af, hvad der virker og ikke virker i jeres hverdag. Løbende inddragelse kan også skabe den opbakning, der skal til for, at eksperimenterne lykkes

Øvelse gør mester

Det er vigtigt ikke at dømme idéer ude for hurtigt, men at afprøve og justere dem. Lær af fejlene og accepter at det tager tid at skabe forandring og på sigt at omsætte eksperimenterne til drift.

Grib ned i værktøjskassen efter det værktøj I står og mangler

Sådan bruger I værktøjskassen

Hvordan er værktøjskassen opbygget?

Værktøjskassen har 3 sektioner.
En grøn, sandfarvet og blå sektion.

Hver af de tre sektioner har et tema (samarbejde, idégenerering og test).
Hver sektion samler de værktøjer, der hører til netop det trin i arbejdet, så I nemt kan finde det, I har brug for.

Sektion 1

Sektion 2

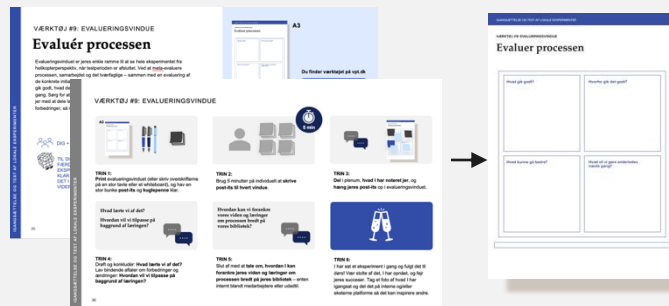
Sektion 3

Hvad er et værktøj?

Et værktøj er et konkret materiale eller skabelon, I kan bruge med det samme.

Hvert værktøj har i guiden:

- en kort introduktion (hvad og hvorfor)
- en trin-for-trin guide (hvordan)
- Tips til at komme hurtigt i gang, hvis I gerne vil tage den hurtige version af værktøjet.
- Selve værktøjet til download og print (I kan vælge at printe både guide og værktøjer, eller nøjes med at printe ét eksemplar af hvert værktøj og læse guiden fra computeren)

Introduktion til værktøjet og trin for trin guide

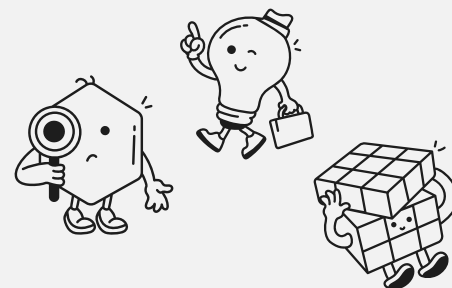
Værktøj til download og print

Hvordan kommer I i gang med værktøjskassen?

I kan enten starte fra en ende ved at følge guiden og hele forløbet fra sektion 1 → 2 → 3.

I kan også starte der, hvor det er relevant, og kun vælge de værktøjer der giver mening ud fra den situation jeres bibliotek er i.

Se næste side for forslag til hvor I kan starte.

Er I...

... alene eller et par kollegaer
som ønsker at sammensætte
en tværfaglig arbejdsgruppe

Start med sektion 1:

Etablering af et godt tværfagligt samarbejde

Værktøj	Til jer, der er...
1	... motiverede for at komme i gang, men ikke ved hvor I skal starte
2	... klar til at skabe et godt fundament for samarbejde i gruppen
3	... klar til at tale om interesser og styrker i gruppen og sætte retningen for arbejdet med grøn omstilling

... klar til at arbejde med et
konkret problem eller idé?

Start med sektion 2:

Idégenerering

Værktøj	Til jer, der er...
4	... klar til at arbejde med et konkret problem eller en konkret idé
5	... åbne for at udforske nye idéer, finde på og være kreativ
6	... klar til at vælge den rette idé at arbejde videre med

... klar til at
eksperimentere og teste?

Start med sektion 3:

Igangsættelse og test af lokale eksperimenter

Værktøj	Til jer, der er...
7	... klar til at sætte eksperimentet i gang
8	... i gang med et eksperiment og vil lære af det
9	... færdige med et eksperiment og er klar til at sætte det i drift eller videreudvikle det

*...ivrige efter at komme hurtigt i gang?
Følg vores quick-guide på næste side*

Kom *hurtigt* i gang

"Vi har måske ikke alle svarene endnu, men vi skaber rammen for at kunne løse nogle af udfordringerne sammen."

- Deltager fra medvirkende bibliotek i pilotprojekt

1

Start med en kaffesnak

Invitér 1-2 kollegaer til en kaffesnak og stil spørgsmålet: 'Hvad gør vi allerede i dag i vores arbejde, der kan kobles mere direkte til bæredygtighed?'

2

Få opbakning fra din leder

Tal med din/jeres leder om hvordan du/I kan involvere andre og hvad du/I har mandat til at igangsætte eller ændre.

3

Vælg en idé

Vælg 1-2 idéer som I synes er sjovest at arbejde videre med, og som I selv ønsker at drive fremad. I kan få inspiration på db2030.dk og i artikler om projektet på vpt.dk/groen-omstilling

4

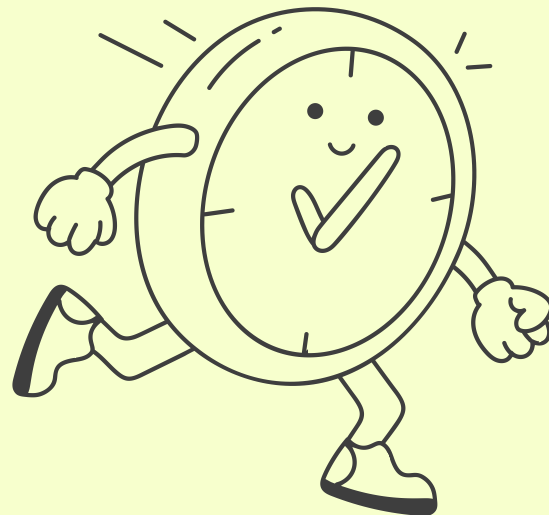
Gå i gang

Lav en to do-liste (hvem gør hvad) og genbesøg den jævnligt for at gøre idé til handling og sikre fremdrift af jeres eksperiment. Sørg for at evaluere og justere jeres eksperiment løbende.

5

Inspirer andre

Vær stolte af det I har opnået, og fejr jeres succes. Tag et foto af hvad I har igangsat og del det på interne og/eller eksterne platforme så det kan inspirere andre!

SEKTION 1

Etablering af et godt tværfagligt samarbejde

1

VÆRKTØJ 1: TJEKLISTE

En tjekliste som I kan bruge som et godt startskud.

2

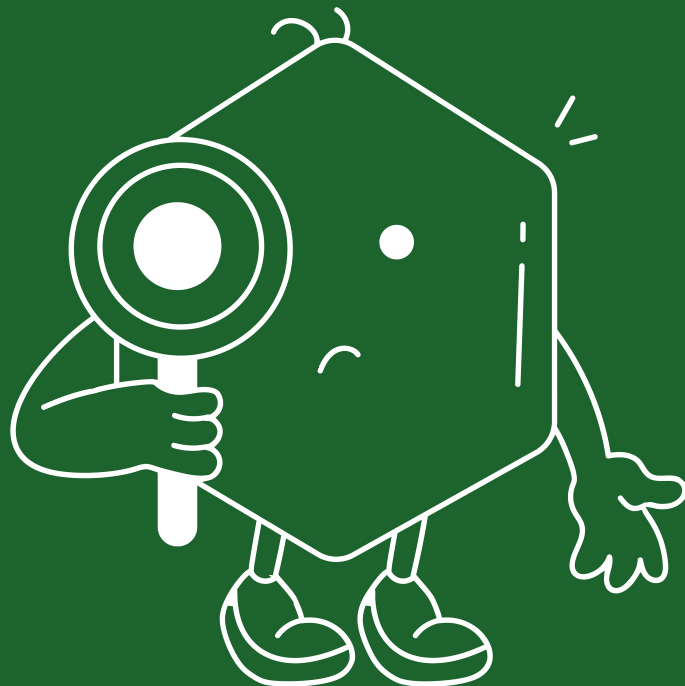
VÆRKTØJ 2: REFLEKSIONKORT

Spørgsmål til refleksion, der hjælper jer med at komme godt fra start som et hold.

3

VÆRKTØJ 3: SAMTALEVÆRKTØJ

Værktøjet hjælper jer med at snakke om jeres styrker og interesser som individer i et team.

Tværfaglighed er nøglen til gode og effektfulde grønne handlinger

Det er en god idé at styrke det tværfaglige samarbejde på biblioteket – fordi det er dér, vi ser, at indsatsen for grøn omstilling virker bedst.

Hvorfor tværfagligt?

Medarbejdere, der arbejder med udvikling, formidling, programmer og arrangementer på bibliotekene, tager ofte naturligt ansvar for grønne indsatser.

Medarbejdere, der arbejder med indkøb, logistik, drift og materialer, bliver sjældnere koblet på, selvom deres viden er afgørende for at gøre grøn omstilling konkret og effektiv i hverdagen.

Når flere fagligheder samarbejder, kan vi forbinde idéer og aktiviteter med indkøb, praktiske løsninger og daglig drift.

INTRODUKTION

Sådan kommer I i gang

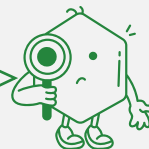
Den grønne omstilling på biblioteket er et fælles ansvar.

For at komme godt fra start er det vigtigt at have opbakning – dette er både fra ledelse og kollegaer. Det er en god ide at tale med ledelsen om ideen med at arbejde tværfagligt med grøn omstilling. Det kan være på et helt indledende plan, men vigtigt at der er givet grønt lys til at gå videre – uanset ambitionsniveauet. Derved bliver det nemmere at få ledelsesopbakning til at sætte endnu mere i gang og lave arbejdsgrupper sidenhen. Når opbakningen er på plads, sammensætter I en større arbejdsgruppe. Vi anbefaler at I er +3 kollegaer i arbejdsgruppen. Lav et tværfagligt team med medarbejdere i forskellige roller, så I får de rette kompetencer og flere perspektiver i spil. Sørg for bred opbakning på tværs af huset, så idéer kan blive til konkrete handlinger i hverdagen.

Hvis det er svært at nedsætte en tværfaglig gruppe kan I starte med at invitere en eller flere kollegaer med, som også synes det er spændende at arbejde med grønne eksperimenter eller som har en god idé. I kan fx starte samtalen over frokosten og være nysgerrig på, hvad andre motiveres af eller kunne have lyst til at igangsætte sammen.

Vi har lavet en **tjekliste** som I kan bruge som et godt startskud.

*Tjeklisten er til jer...
der er motiverede, men ikke
ved hvor I skal starte*

VÆRKTØJ

Tjekliste

Tjeklisten hjælper med at sætte holdet, skabe opbakning, klargøre formål, fordele roller og ansvar, etablere en fast møderytme og gøre vejen fra idé til handling kortere.

A4

1-3 kollegaer

VÆRKTØJ #1: TJEKLISTE

Sådan kommer I i gang

Afslut tid i din kalender og brug tjeklisten som en løbende reference for at sikre, at alle trin bliver fulgt, og at projektet bevæger sig fremad.

☐ Nedsæt en tværfaglig udviklings- og arbejdsgruppe - Identificer medarbejdere fra forskellige afdelinger, der kan bidrage med forskellige perspektiver. - Inkluder personer med forskellige kompetencer (fx ledelse, kommunikation, IT, service, administration, research osv.). - Har øje for løbende at inkludere flere til arbejdsgruppen. Det skal ikke nødvendigvis være de samme kollegaer der er en del af arbejdet, involver bredere eller kompetencer og motivation for deltagelse.	☐ Engager ledelsen - Lav et konkret forslag til, hvad I gerne vil have jeres leders opbakning til og hvorfor. Det gør det nemmere for ledelsen at være positivt støttet. - Gennemgå forslaget og snak med jeres leder om, hvad der er muligt at gøre i forhold til at sætte arbejdstid af til eksperimenter, budget m.v. - Afslut et opfølgende møde med jeres leder, hvor I kan give en status på arbejdet og aflede næste skridt. Husk at fejre jeres gode initiativ sammen!
☐ Planlæg faste møder - Book regelmæssige møder for arbejdsgruppen, så der er konstruktiv i arbejdet. - Overvej hvordan I internt vil kommunikere med hinanden. Har I online samarbejdsværktøjer og platforme I kan benytte (fx Teams-kanal, Slack eller lign.) for at sikre effektiv kommunikation og sparring i hverdagen.	☐ Kommunikér og involver - Informér hele bibliotekets personale om initiativet. Inddragelse og skab spærskommunikation omkring bevægelsen. Måske skulle kan rekruttere flere kollegaer til at deltage. - Diskuter behovet for en klar retning og ressourcetilrettelse. - Gør dette til en gentagende aktivitet i løbet af tiden med arbejdet i arbejdsgruppen. Identificer kræfter til hvorefter I kan fortælle om jeres arbejde, fx ved personalemøder eller temadage.

Illustration af et godt tværfagligt samarbejde

I finder værktøjet på vpt.dk

Download værktøjet her

TRIN-FOR-TRIN GUIDE

1

VÆRKTØJ #1: TJEKLISTEN
Sådan kommer I i gang

Åbn det til den ledende og brug tjeklisten som en løbende reference for at sikre, at alle trin bliver taget, og at projektet bevæger sig fremad.

☐ Hvad er en tværfaglig uddannelses- og arbejdsgruppe? ☐ Identificer medarbejdere fra forskellige afdelinger, der kan bidrage med forskellige perspektiver. ☐ Involver personer med forskellige kompetencer (fx ledelse, kommunikation, IT, service, administration, research osv.). ☐ Sørg for, at alle deltagere har nok tid til at deltage i gruppen. ☐ Sørg for, at alle deltagere har nok tid til at deltage i gruppen.	☐ Engager ledelsen ☐ Bed om tillid og støtte fra ledelsen til at sikre opbakning. ☐ Diskuter behovet for en tværfaglig og tværsektoriel samarbejdsgruppe. ☐ Sørg for, at ledelsen understøtter gruppen og har nok tid til at deltage i gruppen.
☐ Planlæg første møder ☐ Book regelmæssige møder for arbejdsgruppen, så der er nok tid til at deltage. ☐ Overvej, hvordan I kan kommunikere med hinanden, og hvilke samarbejdsformer og platforme I kan bruge. ☐ De Teams-kanaler, Slack eller lign. for at sikre effektiv kommunikation og opbakning i arbejdsgruppen.	☐ Kommunikér og involver ☐ Informer hele organisationen om projektets betydning og mål, og hvordan det kan påvirke dem. ☐ Diskuter behovet for en tværfaglig og tværsektoriel samarbejdsgruppe. ☐ Sørg for, at alle deltagere har nok tid til at deltage i gruppen.

Print tjeklisten og hav skriveredskaber klar.

2

VÆRKTØJ #1: TJEKLISTEN
Sådan kommer I i gang

Åbn det til den ledende og brug tjeklisten som en løbende reference for at sikre, at alle trin bliver taget, og at projektet bevæger sig fremad.

☒ Hvad er en tværfaglig uddannelses- og arbejdsgruppe? ☐ Identificer medarbejdere fra forskellige afdelinger, der kan bidrage med forskellige perspektiver. ☐ Involver personer med forskellige kompetencer (fx ledelse, kommunikation, IT, service, administration, research osv.). ☐ Sørg for, at alle deltagere har nok tid til at deltage i gruppen. ☐ Sørg for, at alle deltagere har nok tid til at deltage i gruppen.	☐ Engager ledelsen ☐ Bed om tillid og støtte fra ledelsen til at sikre opbakning. ☐ Diskuter behovet for en tværfaglig og tværsektoriel samarbejdsgruppe. ☐ Sørg for, at ledelsen understøtter gruppen og har nok tid til at deltage i gruppen.
☐ Planlæg første møder ☐ Book regelmæssige møder for arbejdsgruppen, så der er nok tid til at deltage. ☐ Overvej, hvordan I kan kommunikere med hinanden, og hvilke samarbejdsformer og platforme I kan bruge. ☐ De Teams-kanaler, Slack eller lign. for at sikre effektiv kommunikation og opbakning i arbejdsgruppen.	☐ Kommunikér og involver ☐ Informer hele organisationen om projektets betydning og mål, og hvordan det kan påvirke dem. ☐ Diskuter behovet for en tværfaglig og tværsektoriel samarbejdsgruppe. ☐ Sørg for, at alle deltagere har nok tid til at deltage i gruppen.

Brug tjeklisten løbende for at sikre, at alle trin bliver fulgt, og at projektet bevæger sig fremad. Gem listen et sted hvor du og/eller arbejdsgruppen kan tilgå den.

Tip til at komme hurtigt i gang:

Stil spørgsmålet: "Hvad gør jeg/vi allerede i dag i vores arbejde, der kan kobles mere direkte til bæredygtighed?"

Tal med jeres leder om hvordan du/I kan involvere andre og hvad du/I har mandat til at igangsætte eller ændre.

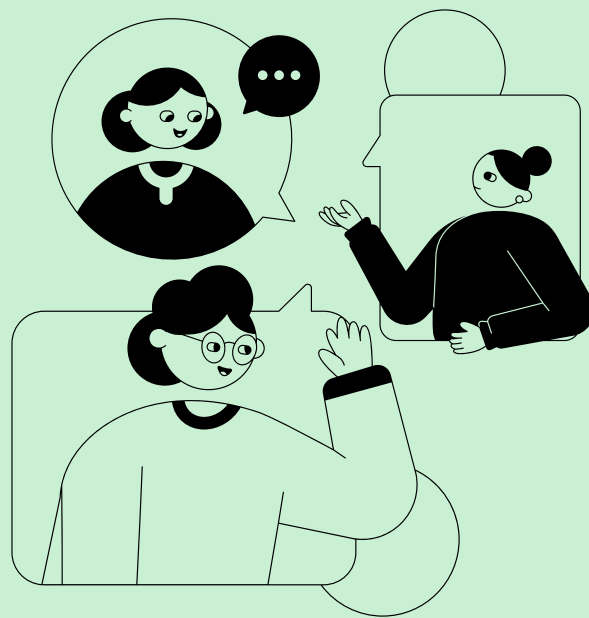
LÆRING FRA PILOTPROJEKT

Når ledelsen er med, kan vi mere

Uden tydelig prioritering, mål og beslutningskraft fra ledelsen går initiativer i stå eller samler sig om få ildsjæle.

Forandring tager tid, og medarbejdere er forskellige. Med medinddragelse og ledelsesmæssig opbakning kan vi modne idéer, skabe fælles forståelse og fastholde motivationen om at arbejde grønt på biblioteket.

*"Når ledelsen siger ja, kan vi
åbne flere døre og handle
hurtigere."*

- Deltager fra medvirkende bibliotek i pilotprojekt

INTRODUKTION

Start samtalen

For at sikre engagement og opbakning til eksperimenter om grønne initiativer på jeres bibliotek, er det godt at begynde med en åben snak blandt arbejdsgruppens deltagere.

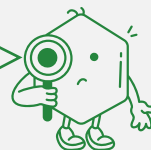
Ved at udforske, hvad I hver i sær ønsker at opnå, kan samtaler om håb og drømme inspirere til tidlige idéer. Det er ikke sikkert, at I alle har det samme udgangspunkt, og det er ikke sikkert I er enige om, hvad I skal igangsætte.

Dog kan værktøjet hjælpe jer med at have et fælles sprog i arbejdsgruppen og en klar retning for jeres mål og ambitioner i arbejdet med grønne eksperimenter.

"Det er supervigtigt at have afstemt forventninger på forhånd"

- Deltager fra medvirkende bibliotek i pilotprojekt

Refleksionskortene er til jer...
der vil skabe et godt fundament
for samarbejde i gruppen

VÆRKTØJ

Refleksionskort

Værktøjet her er 4 spørgsmål til refleksion, der hjælper jer med at komme godt fra start som et hold.

A4

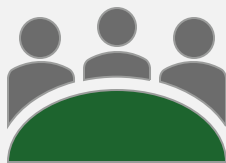
2-10
kollegaer

I finder værktøjet på vpt.dk

Download værktøjet her

TRIN-FOR-TRIN GUIDE

1

Saml arbejdsgruppen til et opstartsmøde.

Tip til at komme hurtigt i gang:

Invitér 1-2 kollegaer til en kaffesnak hvor I taler om indholdet fra refleksionskortene. Tal om hvordan I kan få flere med.

2

Print refleksionsspørgsmålene (A4) og **klip** dem ud så alle deltagere har et sæt. I kan også hænge spørgsmålene op på en væg eller skrive dem på et whiteboard.

3

Giv hver deltager en række **post-its** eller blokke og **kuglepenne**.

4

Brug et par minutter til hvert refleksionsspørgsmål, så deltagerne i stilhed kan **skrive** deres **tanker ned** for sig selv.

5

Brug derefter lidt tid til at **dele refleksioner** til hvert spørgsmål i plenum. **Skriv nogle af disse refleksioner ned**, så I kan tage dem med videre i det efterfølgende arbejde.

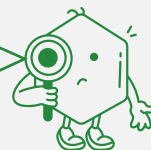
INTRODUKTION

Tal om jeres interesser og hvad I er gode til

Det er vigtigt at synliggøre styrker hos hver enkelt deltager i gruppen.

Med udgangspunkt i en række spørgsmål kan I afholde en åben samtale med kollegaerne i arbejdsgruppen. Tal om, hvordan bibliotekets og kollegaers interesser og rolle kan være med til at udpege, igangsætte og drive grønne tiltag på biblioteket. Nederst på siden er der plads til, at I kan konkludere på jeres snak og formulere konkrete handlinger eller retningslinjer, der kan hjælpe jer i det videre arbejde. Hvis ikke jeres leder er til stede ved samtalen, kan I udfylde sedlen og videregive til lederen, hvis det giver anledning til opgaver, som lederen skal hjælpe jer med.

*Samtaleværktøjet er til jer...
der vil tale om interesser og styrker
i gruppen og sætte retningen for
arbejdet med grøn omstilling*

VÆRKTØJ

Samtaleværktøj

Værktøjet hjælper jer med at snakke om jeres styrker og interesser som team og bruge dem til at sætte gang i grønne tiltag på biblioteket.

2-8 kollegaer.

Inviter gerne jeres leder(e) med.

A4

A3

I finder værktøjet på vpt.dk

Download værktøjet her

TRIN-FOR-TRIN GUIDE

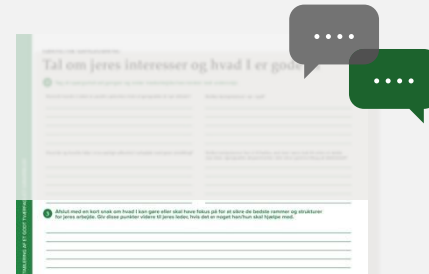
1

2

3

Start med at **læse teksten** “Sådan kan vi bruge vores kompetencer til at kunne identificere, igangsætte og drive grønne tiltag på biblioteket” højt for alle.

Tag nu ét spørgsmål ad gangen fra samtaleværktøjet og **tal om**, hvordan det gør sig gældende på jeres bibliotek (notér tanker ned undervejs)

Afslut med en kort snak om, hvad I kan gøre eller skal have fokus på for at sikre de bedste rammer for jeres arbejde. Gem jeres noter et sted hvor I alle kan tilgå den.

Jo bedre samarbejde i gruppen, jo bedre forudsætninger er der for arbejdet

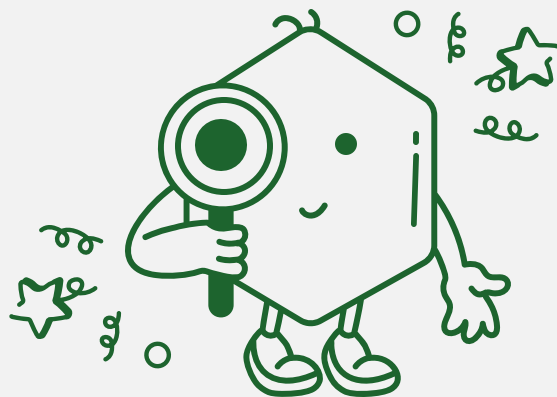
En tydelig forudsætning for at kunne arbejde med grøn omstilling og grønne indsatser er et godt samarbejde på biblioteket, og at dem, der deltager i arbejdet, kender deres rolle.

For at arbejdsgruppen skal lykkes, er det vigtigt med en skarp forventningsafstemning omkring gruppens og lederes forventninger til ressourcer, tid og mandat.

På de involverede biblioteker i pilotprojektet fordelte deltagerne eksperimenter mellem sig i gruppen, så alle havde en rolle at spille i forløbet – alle var altså helt afklarede omkring deres specifikke ansvar. Forløbet viste dog også, at det er en rigtig god hjælp med konkrete værktøjer til at styre og sikre overblik over deres eksperimenter. Nogle har oprettet konkrete excel-ark til at holde styr på opgavefordeling og lavet en klar tidshorisont for hvornår eksperimenter kører – en plan for gennemførelse og opfølgning med tydelige ansvarlige.

Deltagerne fra pilotprojektet

Godt gået!

I har arbejdet med **Sektion 1**
og er nu godt på vej med det
tværfaglige samarbejde.

Klar til at tage det næste skridt?

Fortsæt til Sektion 2 for at brainstorme på mulige eksperimenter, udforske nye muligheder og vælge den idé, I vil arbejde videre med.

SEKTION 2

Idégenerering

4

VÆRKTØJ #4: "HVORDAN KAN VI..."

Skab fælles fokus og formuler skarpe *hvordan kan vi* spørgsmål, som I kan bruge som ramme for at skabe nye idéer.

5

VÆRKTØJ #5: INSPIRATION OG BRAINSTORMING

Få så mange idéer som muligt og lad jer åbne horisonten, i stedet for at indsnævre den.

6

VÆRKTØJ #6: BESLUTNINGSMATRIX

Evaluer idéerne og fokuser på dem, der har den største værdi og gejst.

Det er vigtigt at starte idégenereringen med et åbent sind og ikke afvise idéer på forhånd

Lad den indre kritiker blive derhjemme, og tænk stort.

Hvad drømmer I om at sætte i gang? Hvad inspirerer? Og hvad synes I hver især er sjovt?

Del idéerne med hinanden, byd alle idéer velkomne og tillad jer at bygge videre på dem. Derefter kan I vurdere ideerne, så I til sidst har udvalgt den bedste idé.

Den bedste idé kan være forskellig. Det kan være den, der skaber mest værdi, er lettest at sætte i gang, er vigtigst for jeres bibliotek, eller blot den, der har mest energi bag sig og som I synes er sjovest at arbejde med.

Spørgsmålene her på siden kan I have med jer i idéudviklingsfasen, når I skal finde på idéer og når I skal udvælge hvilke(n) I vil begynde med.

Spørgsmål der guider idégenerering og hjælper jer med at udvælge den bedste idé

Hvor stor en **forventet værdi** har idéen ift. at skubbe på den grøn omstilling, enten hos jer som medarbejdere eller hos borgerne?

Hvor mange **ressourcer** kræver det at gennemføre idéen så den får den forventede værdi? Fx penge og timer?

Hænger idéen godt sammen med **strategiske fokusområder** i jeres daglige arbejde? Fx i forhold til politiske dagsordener og hvad I ønsker jeres bibliotek skal kunne?

...men vigtigst af alt: Hvor meget **motivation** og **positiv energi** er der i indsatsen? Inspirerer den andre medarbejdere og biblioteksbrugere til at gøre mere?

INTRODUKTION

Opsæt en ramme for jeres arbejde

I skal nu i gang med at rammesætte jeres kommende arbejde med at finde på idéer til eksperimenter.

Et "hvordan kan vi..." spørgsmål omsætter udfordringer og potentialer til åbne, handlingsorienterede spørgsmål. Det skaber et fælles fokus, så jeres gruppe kan komme på idéer, der rent faktisk skal løse et problem i har fundet. Ved at afklare værdi, målgruppe, tid/sted og mulige greb undgår I at bruge tid på at lave eksperimenter, som I ikke er helt sikre på, rent faktisk løser en udfordring.

Brug det før idéfasen for at sikre retning, tempo og bedre idéer fra start.

"Hvordan kan vi..." – værktøjet er til jer...
der er klar til at arbejde med et konkret problem eller en konkret idé

VÆRKTØJ

"Hvordan kan vi..."

"Hvordan kan vi..." – værktøjet hjælper med at skabe fælles fokus og formulere skarpe *hvordan kan vi* spørgsmål, som I kan bruge til at skabe nye idéer.

DESIGNERENS

VÆRKTØJ #4 "HVORDAN KAN VI..." FRAMEWORK

Opsæt en ramme for jeres arbejde

1 Udfyld skabelonen individuelt eller i par

VÆRDISKABELSE Hvilken værdi vil vi skabe?	KONTEKST Hvor? Hvem?
MÅLGRUPPE For hvem?	MIDLER Hvordan? Med hvad?

2 Brug 10 min på at skrive 5-10 "hvordan kan vi..." spørgsmål der er relevante for jeres bibliotek og biblioteksbrugere individuelt eller i par

Hvordan kan vi...

3 Del jeres "hvordan kan vi..." spørgsmål i plenum i gruppen og vælg sammen 5 spørgsmål, I synes er de vigtigste at adressere.
(Opsk sættem de vilket svarer til dem. Lad disse guide og inspirere den kommende idégenereringsfase.)

A3

1-5
kollegaer

I finder værktøjet på vpt.dk

Download værktøjet her

TRIN-FOR-TRIN GUIDE

1

Print "Hvordan kan vi..." framework og sørg for at der er **kuglepenne eller tuscher** til rådighed

2

Udfyld skabelonen individuelt eller i par.

3

hvordan kan vi...

Skriv 5–10 "hvordan kan vi..."-spørgsmål, relevante for jeres bibliotek og brugere. Brug indholdet fra de fire felter til at formulere spørgsmålene.

4

Del jeres "hvordan kan vi..." spørgsmål i gruppen.

5

1. hvordan kan vi...
2. hvordan kan vi...
3. hvordan kan vi...
4. hvordan kan vi...
5. hvordan kan vi...

Vælg sammen 5 spørgsmål, I synes er de mest relevante eller spændende at arbejde videre med. Gem jeres spørgsmål et sted hvor I alle kan tilgå dem.

Tip til at komme hurtigt i gang:

Bed om 15 min på næste personalemøde. Præsenter ét eller flere "hvordan kan vi..."-spørgsmål for at få input til det problem, I gerne vil løse og tidlige idéer til hvordan I kan løse det gennem grønne eksperimenter.

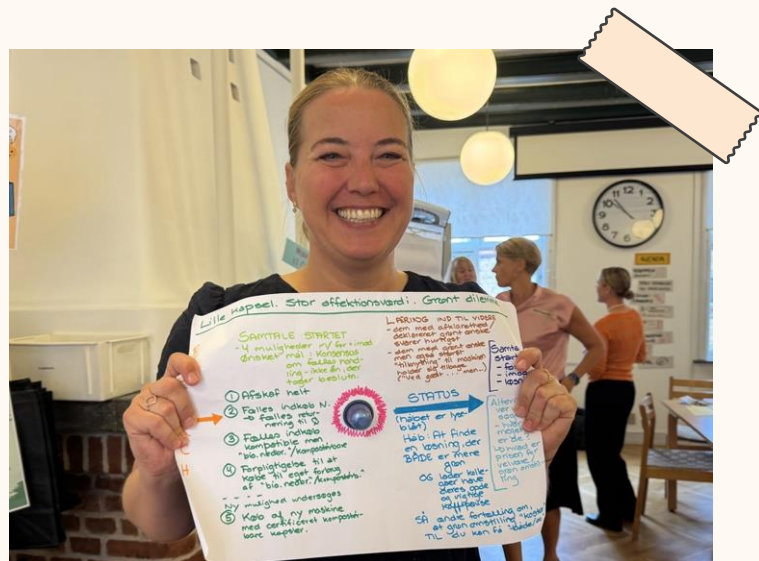

Mikrohandlinger er nemmest at ty til, når man skal gøre noget nyt

Det kan være en udfordring at komme i gang med forandringer, der flytter biblioteket i en grønnere retning.

Derfor har bibliotekerne i kompetenceforløbet fra starten haft fokus på at ændre og teste små mikrohandlinger, såsom at erstatte plastikflasker med vandkander til arrangementer og at udfase engangsmaterialer samt kaffemaskiner, der bruger plastikkapsler.

Dette har været centralt for bibliotekerne, som ønskede at arbejde med bæredygtighed på traditionel vis og derfor fokuserede på bibliotekets interne materialebrug og mindre mod eksperimenter, der rettede sig mod borgeme. Bibliotekerne har haft fokus på, at de gode erfaringer med mikrohandlinger i høj grad også er afsættet for at udvide deres horisont ift. den grønne omstilling – at lave større eksperimenter og initiativer, og at involvere borgerne aktivt som medskabere og handlingsaktører i større skala.

Deltager fra pilotprojektet

INTRODUKTION

Begynd at udvikle idéer

Målet med en guidet brainstorm af idéer er at få så mange idéer som muligt, inden I senere kan afgøre om idéerne er gode eller ej.

Det er derfor vigtigt ikke at dømme egne og andres idéer, og at deltagerne føler sig trygge nok til at kunne dele både de gode og dårlige idéer med hinanden.

*Inspiration og brainstorming- værktøjet er til jer...
der er åben for at udforske idéer, finde på
og være kreativ*

VÆRKTØJ

Brainstorming

En guidet brainstorm hjælper jer med at få så mange ideer som muligt. I kan finde inspiration fra andre biblioteker på db2030.dk og i artikler om projektet på vpt.dk/groen-omstilling

A4

2-8 kollegaer

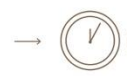
VÆRKTØJ #5: BRAINSTORMING

Begynd at udvikle idéer

SÆT SCENEN

Skriv jeres udvalgte 5 "hvordan kan vi...
"spørgsmål på en stor væg/whiteboard.

GENERER IDÉER

5 minutter pr. spørgsmål - skriv den
idé med jeres præference. Efter de 5 minutter
hænger I alle jeres idéer på væggen
under det relevante spørgsmål, mens
de læses højt. Start med igen og
gentag denne proces.

SKAB OVERBLIK OG GRUPPER

Organiser jeres og grupper bestående
af idéer for at skabe overblik.
Aktiver jeres idéer efter tag billeder af
væggen, så I kan gemme til fremtidige
koncepter.

Målet med en guidet brainstorm af idéer er at få så mange idéer som muligt, inden
I senere kan afgøre om idéerne er gode eller ej.
Det er derfor vigtigt ikke at dømme egne og andres idéer, og at deltagerne føler sig
trygge nok til at kunne dele både de gode og dårlige idéer med hinanden.

Dokumentation

I finder værktøjet på vpt.dk

Download værktøjet her

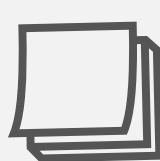
TRIN-FOR-TRIN GUIDE

0

Inden brainstormsessionen kan I med fordel **finde inspiration** til eksperimenter **fra andre biblioteker** på db2030.dk eller vpt.dk/groen-omstilling

1

Igangsæt en **brainstorming session**. Hav en stor bunke post-its og kuglepenne klar. individuelt eller i par.

2

Skriv jeres udvalgte 5 “hvordan kan vi...”-spørgsmål på en stor væg eller whiteboard.

3

Hvordan kan vi...

Start uret! 5 minutter pr. spørgsmål – skriv én idé ned pr. post-it. Efter de 5 minutter hænger I skiftevis idéerne på væggen under det relevante spørgsmål, mens de læses højt. Start uret igen og gentag denne proces.

4

Organisér løst og gruppér beslægtede idéer for at skabe overblik. Arkivér post-its eller tag billeder af væggen, så I kan gemme til fremtidige koncepter.

Tip til at komme hurtigt i gang:

Vælg 1-2 idéer fra db2030.dk eller vpt.dk/groen-omstilling, som I vil starte med at eksperimentere med.

INTRODUKTION

Prioritér idéerne

Med Beslutningsmatrixen evaluerer I idéerne ud fra, hvor realistiske og effektfulde de er. Det sikrer, at I fokuserer på de idéer, som I tror vil have den største værdi eller skabe den største forandring. Det er også en god idé at overveje, som jeres idé hænger godt sammen med andre områder eller temaer, I i forvejen har fokus på i jeres daglige arbejde samt hvor stor motivation, der er for at arbejde med det i jeres arbejdsgruppe. Jeres egen motivation har stor betydning for, hvor langt I kommer med eksperimentet.

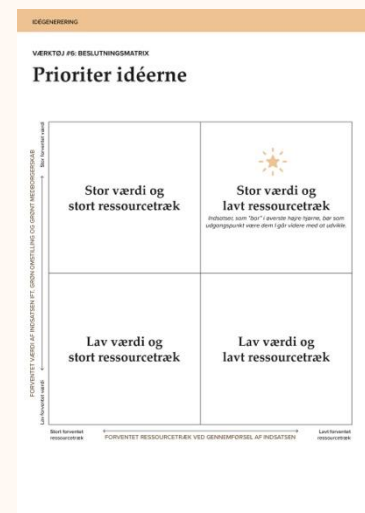
*Beslutningsmatrixen er til jer...
der skal vælge den rette idé
at arbejde videre med.*

VÆRKTØJ

Beslutningsmatrix

Beslutningsmatrixen hjælper med at evaluere jeres idéer og fokusere på dem, der skaber størst værdi.

A3

1-5
kollegaer

I finder værktøjet på vpt.dk

Download værktøjet her

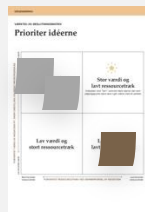
TRIN-FOR-TRIN GUIDE

1

Print **beslutningsmatrixen** i A3 og læg den på bordet foran jer. Hav jeres idéer skrevet på post-its klar fra den tidligere idégenereringsfase.

2

Vurdér jeres idéer i matrixen ift. forventet ressourcetræk og forventet værdi ift. grøn omstilling og grønt medborgerskab.

3

Når alle post-its er placeret, **diskuter**es afslutningsvis **de idéer**, der er placeret i feltet med **både stor værdi og lavt ressourcetræk**.

3b

*Hvis der er brug for at lave en yderligere **udvælgelse** af de idéer der har stor værdi og lavt ressourcetræk, kan I fjerne alle post-its fra matrixen og gentage processen kun med disse idéer i matrixen igen.*

4

Herefter **vælges én eller flere ideer I vil arbejde videre med.**

Tip til at komme hurtigt i gang:

Alle i gruppen vælger hver en idé de synes er sjovest at arbejde videre med, og som de selv ønsker at drive fremad.

Fra små dråber til en stor bølge

Mange forskellige initiativer på samme tid kan være med til at sprede de ringe i vandet der skal til for at starte en stor bølge.

Konkret eksempel: På et af bibliotekerne har de, parallelt med pilotprojektet, gennemført et CHORA-certificeringsforløb. Det har skærpet fokus på de grønne indsatser, øget synligheden og udløst mere opbakning fra både ledelse og kolleger.

Det kan derfor være en god idé at igangsætte flere små initiativer til en start, som kan inspirere til flere større projekter.

Godt gået!

I har arbejdet med Sektion 2
og er nu godt på vej med i arbejdet
med konkrete idéer til igangsættelse.

Klar til at tage det næste skridt?

Fortsæt til Sektion 3 for at teste jeres idéer, lære af
resultaterne og justere, så de bliver endnu stærkere.

SEKTION 3

Igang sættelse og test af lokale eksperimenter

7

VÆRKTØJ #7: SKABELON TIL HANDLINGSPLAN

En skabelon til at skabe klare rammer for jeres eksperiment.

8

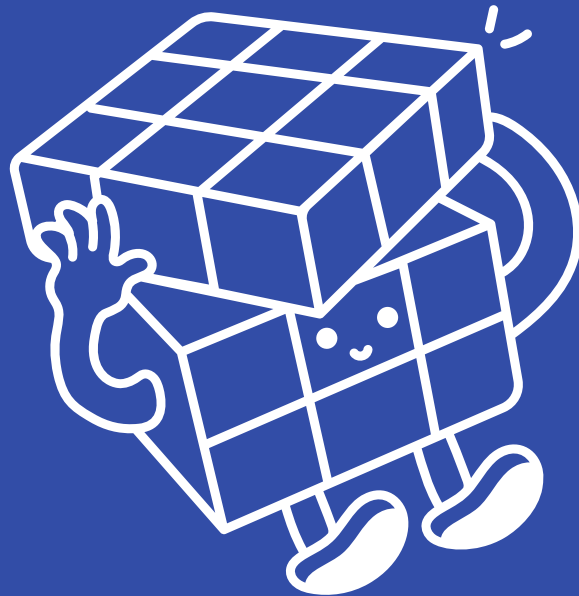
VÆRKTØJ 8: LÆRINGSKORT

Læringskort til at følge eksperimentet og opsamle læringer.

9

VÆRKTØJ 9: EVALUERINGSVINDUE

Værktøjet til at evaluere processen og samarbejdet.

Planlæg, igangsæt, undersøg, justér...gentag!

Gør jeres arbejde konkret og handlekraftigt. Kør små, hurtige runder, lær og juster undervejs, og gentag.

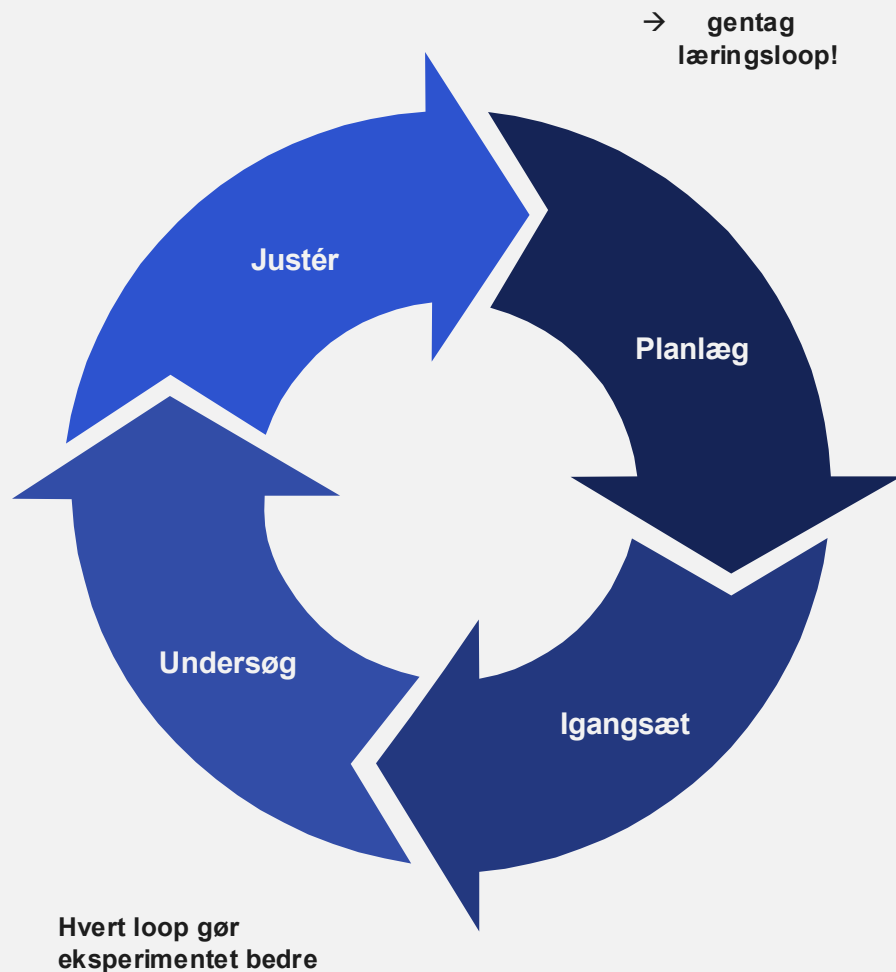
Planlæg: Beslut præcist, hvad I vil teste, med hvem, hvor og hvordan. Fastlæg succeskriterier, handlepunkter og tidsramme.

Igangsæt: Gennemfør testen som aftalt. Dokumentér observationer og læringer løbende.

Undersøg: Saml data og feedback. Sammenlign resultater med succeskriterierne og udpeg, hvad der virkede/ikke virkede.

Justér: Tilpas løsningen og beslut næste læringsloop: skal I skalere eller blot gentage med ændringer?

Ved at gentage læringscyklussen skaber I løbende forbedringer i jeres lokale eksperiment - et vigtigt skridt for at udvikle og implementere nye initiativer med effekt.

INTRODUKTION

Planlæg og igangsæt eksperiment

Med en handlingsplan går I fra idé til handling, så jeres eksperiment kan komme ud at leve: I klarlægger opgaver, der skal løses, beskriver eksperimentet og opdager måske også nogle begrænsninger. Start småt og sæt i gang – det er bedre at teste noget uperfekt end slet ikke at komme i gang. Brug skabelonen til at skabe klare rammer for jeres eksperiment: hvem gør hvad, hvornår og hvor omfattende er det fx i forhold til tidsforbrug. Fordel opgaver og ansvar, læg en enkel tidsplan og fortæl om eksperimentet til relevante kollegaer, så de kan dele deres viden eller deltage på anden vis.

Skabelonen er til jer...
der er klar til at sætte
eksperimentet igang

VÆRKTØJ

Skabelon til handlingsplan

Skabelonen hjælper med at rammesætte og planlægge jeres eksperiment, så I kommer hurtigt fra idé til handling.

1-10 kollegaer

A3

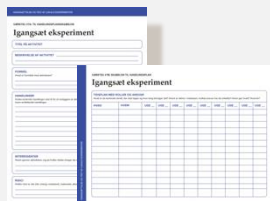
A3

I finder værktøjet på vpt.dk

Download værktøjet her

TRIN-FOR-TRIN GUIDE

1

Print handlingsplanen og tidsplanen med roller og ansvar og hav **skriveredskaber** klar.

2

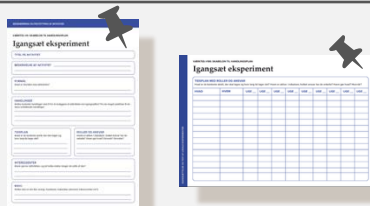

Udfyld én handlingsplan pr. aktivitet. Skabelonen for handlingsplanen udfyldes som udgangspunkt i **fællesskab i arbejdsgruppen**.

3

Udfyld derefter **felterne i skabelonen for tidsplan med roller og ansvar**. Skriv **aktiviteten for handlingen** i venstre kolonne, skriv **hvem der udfører handlingen** i den næste, indsæt **ugennummer** og **skravér** i feltet under ugenummeret hvornår handlingen udføres.

4

Gem eller hæng handlingsplanen op synligt, så I bliver mindet om at 'søsætte' eksperimentet og hver jeres ansvar for at få dette til at ske.

Tip til at komme hurtigt i gang:

Lav en to-do-liste (hvem gør hvad) og gennemgå den jævnligt på jeres møder.

INTRODUKTION

Følg eksperimentet og opsaml læring

Ved at afklare hvad og hvordan I ønsker at lære af testen – og evaluere systematisk bagefter – sikrer I, at I tester det rigtige, følger tæt med undervejs og omsætter indsigter til konkrete forbedringer.

Et læringskort hjælper jer med at skabe fokus, fremdrift og opsamle læring i jeres lokale eksperimenter. Læringskortet er delt i to: Udfyld venstre side ved start (hvad I vil lære, hvordan I tester og varighed for eksperiment perioden). Udfyld højre side ved afslutning (hvad I observerede/opdagede og hvad I vil gøre anderledes). Undervejs arbejder I ved at prøve igen med ændringer efter læringscyklussen og justerer løbende på baggrund af erfaringer. Ved at bruge læringskortet skaber I en rød tråd fra formål over første skridt til opfølgning – og lærer af resultaterne, før I eventuelt skalerer og sætter initiativet i reel drift.

”Ved at sætte eksperimenter i gang, får I vigtig viden. Det er ikke nok at spørge folk: Vil I gerne have en lånepose. Nej, det handler om at sætte det i gang og så observere folk. Bruger de rent faktisk låneposen?”

Læringskortet er til jer...
der har igangsat et
eksperiment og vil lære af det

- Facilitator fra pilotprojekt

VÆRKTØJ

Læringskort

Et læringskort hjælper jer med at skabe fokus, fremdrift og opsamle læring i jeres lokale eksperimenter.

A3

1-3 kollegaer

VÆRKTØJ #8: LÆRINGSKORT

Følg eksperimentet og opsaml læring

UDFYLD DENNE SIDE VED STARTEN	UDFYLD DENNE SIDE VED AFSLUTNINGEN
Det, vi ønsker at lære er... Hvad vil vi gerne have svar på? _____ _____ _____ Den måde, vi vil teste/undersøge det på er... Hvordan måler vi hvilken effekt vores eksperiment har? _____ _____ _____ Hvilken type data vil vi indsamle? (fx ordet udtryk, ordet deltagere, besvarelser / udgifter, ordet likes på opslag på sociale medier) _____ _____ _____ Hvem vil vi involvere? _____ _____ _____ Eksperimentet vil være... Hvor lang tid afvikles det i? _____ _____ _____	Det, vi observerede/opdagede var... _____ _____ _____ _____ _____ Ud fra resultatet er vi... Er der noget I vil gøre anderledes på baggrund af jeres læring? _____ _____ _____ _____ _____

UDSÆTTETIL OG TEST AF LOKALE EKSPERIMENTER

I finder værktøjet på vpt.dk

Download værktøjet her

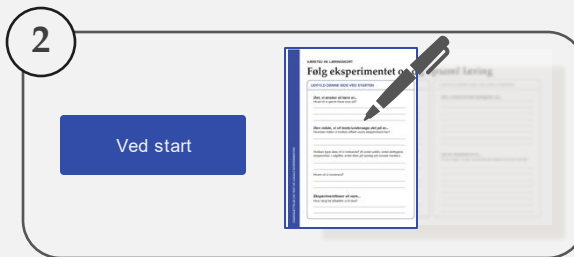
TRIN-FOR-TRIN GUIDE

1

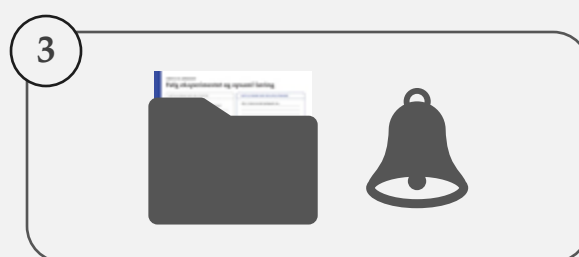
Print læringskortet og hav **skriveredskaber** klar.

2

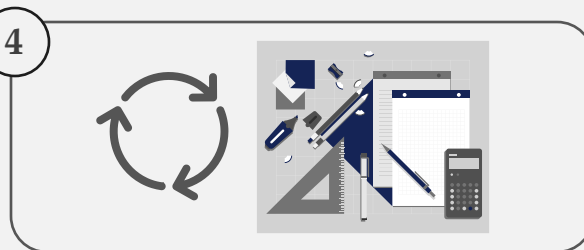
Udfyld **venstre side** af læringskortet.

3

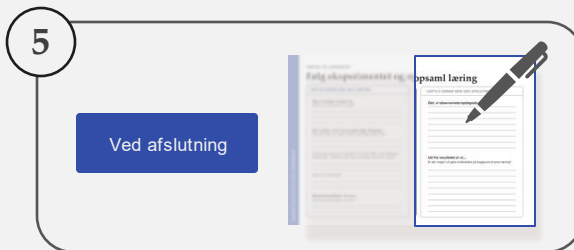
Gem læringskortet et sted, som alle i gruppen har adgang til. **Sæt en reminder** eller mødeindkaldelse i jeres kalender på den forventede slutdato for eksperimentfasen.

4

Sørg for løbende at prøve igen med ændringer og **justere jeres eksperiment**, også selvom eksperimentfasen ikke er afsluttet. Hvert læringsloop gør eksperimentet bedre!

5

Ved eksperimentfasens afslutning finder I jeres eksperimentkort frem igen. Nu skal I **udfylde højre side** af eksperimentkortet.

6

Tag læringskortet med jer ind i den næste evaluerende samtale, hvor I **samlers op på hele processen**.

Vi har lært at vi skal tale anderledes om den grønne omstilling for at få andre med ombord

Kommunikationen om grøn omstilling har stor betydning for, hvor mange der engagerer sig. Når fortællingen kobles til konkrete gevinster i hverdagen, opleves indsatsen som mere relevant.

Medarbejdere har forskellige fagligheder, perspektiver og drivkræfter og vil derfor forholde sig forskelligt til grønne indsatser. En effektiv tilgang er at møde dem med budskaber, der taler ind i deres daglige opgaver og motivation. Når fokus flyttes fra det abstrakte "vi skal redde klimaet" til konkrete, nærværende tiltag og forbedringer, bliver det lettere for de fleste at se meningen og tage del i arbejdet.

Det kan for eksempel være at bruge klare budskaber, som kobler initiativerne til konkrete fordele: tid sparet, bedre økonomi, højere kvalitet i opgaveløsningen og styrket fællesskab.

Initiativ fra Stevns Bibliotekerne som har lavet en byttareol til borgeme.

INTRODUKTION

Evaluéér processen

Ved at evaluere processen og samarbejdet – sammen med en evaluering af de konkrete eksperimenter – får I et klart billede af, hvad der gik godt, hvorfor det gik godt, hvad der kunne gå bedre, og hvad I vil gøre anderledes næste gang.

Evalueringsvinduet er jeres enkle ramme til at se hele eksperimentet fra helikopterperspektiv, når testperioden er afsluttet. Sørg for at dele jeres erfaringer med ledelse og kollegaer. Det hjælper jer med at dele læringer, fejre succeser og omsætte erfaringer til målrettede forbedringer, så næste eksperiment bliver stærkere end det forrige.

*Evalueringsvinduet er til jer...
der har færdiggjort et eksperiment
og er klar til at sætte det i drift
eller videreudvikle det*

VÆRKTØJ

Evalueringsvindue

Et evalueringsvindue hjælper jer med at dele læringer og fejre succeser, så næste eksperiment bliver stærkere end det forrige.

A3

1-10
kollegaer

I finder værktøjet på vpt.dk

Download værktøjet her

TRIN-FOR-TRIN GUIDE

1

Print evalueringsvinduet (eller skriv overskrifterne på en stor tavle eller et whiteboard), og hav en stor bunke **post-its** og **kuglepenne** klar.

2

Brug 5 minutter på individuelt at **skrive post-its** til hvert vindue.

3

Del i plenum, **hvad I har noteret jer**, og **hæng jeres post-its** op i evalueringsvinduet.

4

Hvad lærte vi af det?

Hvordan vil vi tilpasse på baggrund af læringen?

Drøft og konkluder: **Hvad lærte vi af det?**
Lav bindende aftaler om forbedringer og ændringer:
Hvordan vil vi tilpasse på baggrund af læringen?

5

Hvordan kan vi dele vores viden og læringer om processen bredt på vores bibliotek?

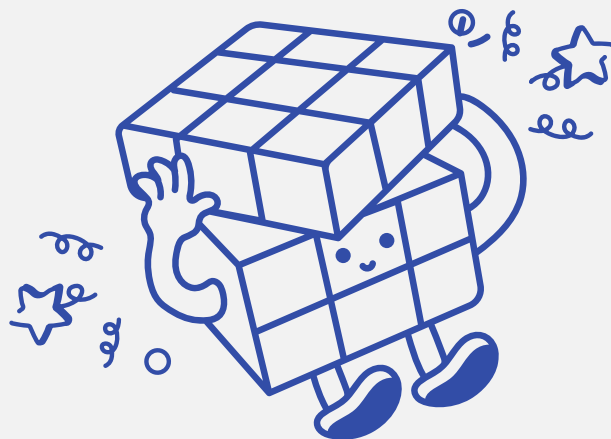

Slut af med at **tale om, hvordan I kan dele jeres viden og læringer om processen bredt på jeres bibliotek** – enten internt blandt medarbejdere eller udadtil.

6

I har sat et eksperiment i gang og fulgt det til dørs! Vær stolte af det, I har opnået, og fejrr jeres succeser. Tag et foto af hvad I har igangsæt og del det på interne og/eller eksterne platforme så det kan inspirere andre.

Godt gået!

I har arbejdet med Sektion 3
og går nu forrest for at gøre danske
folkebiblioteker mere grønne!

I er katalysator for lokal handlekraft!

Med denne værktøjskasse har I fået vejledning til vejen fra intention til handling – gennem alt fra etablering af et tværfagligt team, idégenerering, og til igangsættelse, test og evaluering. I har startet et eksperiment og skal nu enten videreudvikle på det eller overveje hvordan I får eksperimentet til at blive en del af driften, så det går fra at være et eksperiment til et fast initiativ – et vigtigt skridt mod en grønnere hverdag.

I er et grønt bibliotek, fordi I eksperimenterer og går i gang – og fordi I giver andre mod til at handle. Sådan skabes forandring: *start småt, lær hurtigt, del åbent.*

Sæt det næste eksperiment i gang, og lad jeres bibliotek fortsat være gnisten, der tænder lokal handlekraft.

